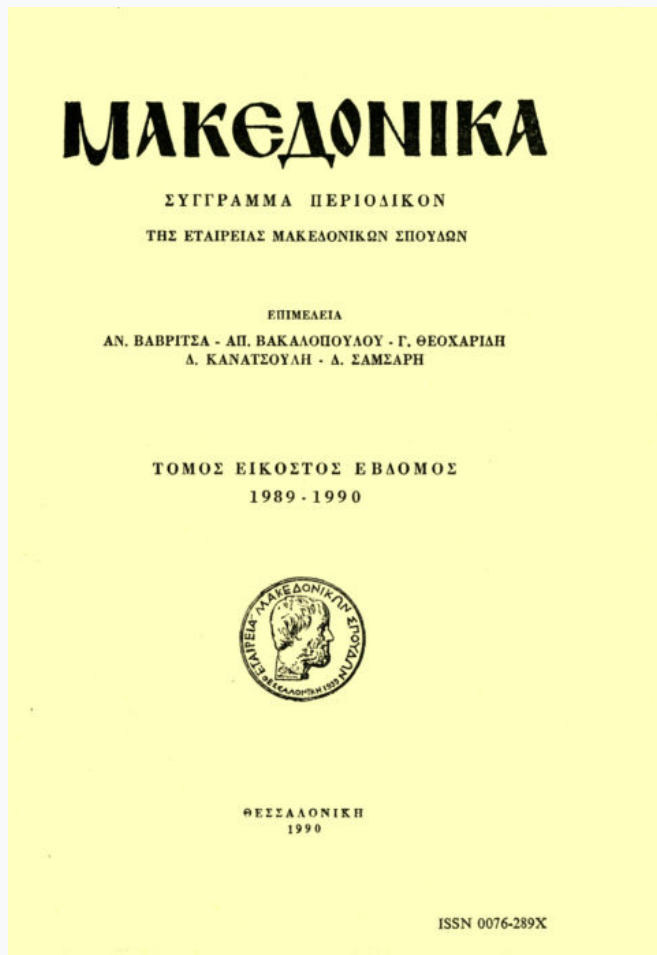

Μακεδονικά

Τόμ. 27, Αρ. 1 (1989)

Δύο έγγραφα σχετικά με την πώληση του "Ρουφανίου" στον Χατζή Μουσταφάγα

Γιώργος Κ. Παπάζογλου

doi: [10.12681/makedonika.108](https://doi.org/10.12681/makedonika.108)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπάζογλου Γ. Κ. (1989). Δύο έγγραφα σχετικά με την πώληση του "Ρουφανίου" στον Χατζή Μουσταφάγα. *Μακεδονικά*, 27(1), 403-408. <https://doi.org/10.12681/makedonika.108>

ΔΥΟ ΕΓΓΡΑΦΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΤΟΥ «ΡΟΥΦΑΝΙΟΥ»
ΣΤΟΝ ΧΑΤΖΗ ΜΟΥΣΤΑΦΑΓΑ

Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους μᾶς παραδίδονται δύο ἐγγραφα —φάκ. 10, ἀρ. 2, 3—¹, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται σὲ μιὰν ἰδιαίτερα δύσκολη στιγμή τοῦ μετοχίου τοῦ Ὁρφανίου· στὸ 1641 φαίνεται πὼς οἱ οἰκονομικὲς συγκυρίες ἀνάγκασαν τοὺς μοναχοὺς τοῦ μετοχίου νὰ δώσουν ἓνα μέρος τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας τοῦ Ὁρφανίου «ἀμανάτι» στὸν Χατζῆ Μουσταφάγα, Τοῦρκο πιθανότατα τῆς περιοχῆς². Ἀπὸ τὸ ἐγγραφο ἀρ. 2 μᾶς παραδίδεται ἓνα κείμενο (: «δηα την ποῦλησιν του ρουφανήου αχμα»), ὅπου καταγράφονται μὲ σχετικὲς λεπτομέρειες τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα ποῦ δόθηκαν στὸν Χατζῆ³. Τὸ ἴδιο περίπου κείμενο, μὲ μικρὲς διαφορὲς, μᾶς παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐγγραφο ἀρ. 3 (: «τοῦ Ὁρφανίου ἐνθύμιον»), ὅπου καὶ πάλι ἔχουμε καταγραφή τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας ποῦ πέρασε ὡς «ἀμανάτι» στὰ χέρια τοῦ Χατζῆ⁴. Ἀπὸ τὸ ἴδιο ἐγγραφο (ἀρ. 3) μᾶς παραδίδεται καὶ μιὰ ἐπιστολὴ μοναχοῦ (τοῦ 1641 ἐπίσης), ἡ ὁποία ἀπευθύνεται στοὺς ἀδελφούς του μοναχοὺς γέρο Θεωνᾶ καὶ κύρ Γεράσιμο· ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ πληροφοροῦμασθε, μαζὶ μὲ ἄλλα, καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ μοναχοῦ μπροστὰ στὸν κίνδυνο νὰ περάσει τὸ μετόχι σὲ τούρκικα χέρια⁵.

Ὅπως γίνεται φανερὸ στὸ γνῶστη τῆς ἱστορίας τοῦ μετοχίου τοῦ Ὁρφανίου⁶, τὸ συγκεκριμένο γεγονός—ποῦ βεβαίως δὲν εἶναι ἡ πώληση τοῦ μετοχίου, ἀλλὰ ἡ παραχώρηση μέρους τῆς περιουσίας του, γιὰ κάποιο χρονικὸ διάστημα, ὡς «ἀμανάτι» στὸν Χατζῆ Μουσταφάγα—δὲν φαίνεται νὰ εἶχε τελικὰ ἰδιαίτερες ἐπιπτώσεις στὸ μετόχι· τὸ ὅτι ἀρκετὰ χρόνια ἀργότερα, τὸ 1733, σὲ φερμάνι τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ, ποῦ ἀπευθύνεται στὸν μπισταντζήμαση Ὁμέρ ἀγά καὶ στὸν ἱεροκριτὴ Καβάλας⁷, ἐμφανίζεται τὸ μετόχι τοῦ Ὁρφανίου νὰ ἔχει στὴν κατοχὴ του καὶ τὸν πύργο καὶ τὸ μπιστάνι—κτῆματα τοῦ μετοχίου ποῦ δόθηκαν ὡς «ἀμανάτι» στὸν Χατζῆ—δικαιολογεῖ τὴν ἄποψη ὅτι τελικὰ οἱ μοναχοὶ ξεπλήρωσαν τὸ χρέος τους, πιθανότατα, πρὸς τὸν Χατζῆ Μουσταφάγα καὶ πῆραν πίσω τὸ «ἀμανάτι».

Στὴν ἐκδοσὴ τῶν κειμένων ἀκολουθοῦμε τοὺς κανόνες μιᾶς ἐκδοσῆς διπλωματικῆς.

1. *Φάκ. 10, ἀρ. 2*: Χάρτης (δίφυλλο), 313×208 (216), μελάνη μαύρη, συντομογραφίες λίγες, πολλὲς ἀνορθογραφίες, κατάστασις καλὴ, σχίσσιμο στὴ μεσαία ὀριζόντια

1. Π. Νικολοπούλου-Ν. Οἰκονομίδη, Ἱερά μονὴ Διονυσίου, Κατάλογος τοῦ ἀρχείου, «Σύμμεικτα» 1 (1966)302.

2. Πρβλ., γιὰ τὴν περιουσία τοῦ μετοχίου (καὶ γενικὰ γιὰ τὸ μετόχι), Γ. Κ. Παπάζογλου, Μεταφρασμένα τούρκικα ἐγγραφα τοῦ μετοχίου «Ὁρφάνη» τῆς μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (1535-1733), Καβάλα 1987, 78-96 (κυρίως).

3. Π. Νικολοπούλου-Ν. Οἰκονομίδη, ὁ.π., 302 (ἀρ. 124).

4. Ὁ.π. (ἀρ. 125).

5. Ὁ.π..

6. Γ. Κ. Παπάζογλου, ὁ.π., 29-37 (κυρίως).

7. Ὁ.π., 78-81 (πρβλ. καὶ 87-91, φερμάνι τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ, ἐπίσης, ποῦ ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἱεροκριτὲς τοῦ Πραβίου).

δίπλωση τοῦ δευτέρου φύλλου (στό ἴδιο φύλλο ἀποτύπωμα τούρκικης σφραγίδας, στήν ἀνω δεξιά ὠα, καί δίπλα: «+ δια το ρουφάνη ὀπὸς το πολυήσαι(εν) δια γρόσια/ αφ ὄς καθὸς ἦτον με σιτάρια με ἦτη κ(αι) ἄ-/νῆνη του Χαζή»), τὸ κείμενο γράφεται στό φ. 1r καί συμπληρώνεται, γραμμένο ἀπὸ ἄλλο χέρι, στό φ. 2v, τὰ φφ. 1v καί 2r παραμένουν κενά. Ἀντίγραφο (;) (Π. Νικολοπούλου - Ν. Οικονομίδης, Ἰερά μονή Διονυσίου, Κατάλογος τοῦ ἀρχείου, «Σύμμεικτα» 1 (1966) 302, γιὰ τὴ σημερινή θέση τοῦ ἐγγράφου βλ. G. K. P a r a z o g l o u, Σπαράγματα des manuscrits en parchemin, quelques remarques sur l'archive du couvent Dionysiou du Mont Athos, Scriptorium — ὀπὸ ἐκδοσης).

Ἀναγραφή τῶν πωληθέντων κινητῶν καί ἀκινήτων
τοῦ μετοχίου τοῦ «Ρουφανίου»

Περὶλήψη:

1641

Καταγράφεται ὅ,τι δόθηκε στὸν Χατζή Μουσταφάγα, κινητὸ καί ἀκίνητο τοῦ μετοχίου τοῦ Ὁρφανίου, ὁ πύργος καί τὰ ἐν αὐτῷ κινητὰ, τὸ καλοκαιρινὸ σπίτι μαζί με τὰ ζῶα, τὸ μπιστάνι, σοδειεὶς διαφόρων δημητριακῶν κ.ἄ..

Φάξ. 10, ἀρ. 3 (verso)

Κείμενο:

Ἀγα την πούλησιν του Ρουφανίου αχμα./² + Ἐν πρώτης τὸν πύργον ὄς καθὼς εἶνε. Βουτζηνα ιβ, τὸ δέκα με-/³γάλα. Παραβούτη ι μεγάλα, μικρὰ δ. Πηθάρια θ. Ἐνα τέξερη. Μπακράτζηνα β. Καζάνη α. Ἐνα κούκοῦμ./⁴ Περονστῆταις β. Ληγροστάτη ἔνα. Σκάρα α. Μασιά α. Ἐνα/⁵ βατράλη. Ταψήνα δ. Κοπάναις στ. Κοφραις γ. Βαρέληνα δια/⁶ το νερό β. Τηγάνη β. Ταψήνα μικρὰ γ. Δικέληνα η. Τζάταις στ./⁷ Στεποτζάπηνα ια. Τζηκουρη θ. Παληροκόπηνα ζ. Ξάλαις στ. Γηνα/⁸ ιδ. Ζαβλαίς λβ. Ὁρονη γ. Ὁ φόρονος με τὴν κοπάνη με το χάροκο-/⁹μα. Πνακοτὰ λη. Ἐνα αμπάρη. Ἐνα βατράλη. Λουρηνα η. Κηλὰ/¹⁰β. Σακηνα ι. Ἀλέτορη στ. Κοσηνηνα ζ. Δρημόνηνα β. Σπαρτήναις β. Καροῦ-/¹¹ταις γ. Ἀμάξηνα δ. Ὁσρηθὸν διὰ τὸ σιτάρη με τέσερης γρετήναις κ(αι) α-/¹²πὸς το χαγιατή. Ὁ στάβλος με ιβ γρετήναις. Γαδοῦρηνα ε κ(αι) μηκρὸ σταβλου-/¹³δη. Ἡ ἄχερόνα θ γρετήναις. Καρπολόγηνα κ. Δονκάναις στ. Ζηγούς/¹⁴στ. Σήρηταις β. Κήλητηρας α. Το καλοκερνὸ σπήτη. Βόδιὰ η κ(αι) εἶνε/¹⁵γ παλα. Βουβάληνα ια. Τὸ μπιστάνη ὄς καθὸς / εἶνε στρεματα ε/. Ἐλαις κθ, σηκαις ι κ(αι) τὸν μπάτον. /¹⁶ + Σητάρη μουζούρηνα χ, τα διάκόσια ἀνόνας κ(αι) ι παρα-/¹⁷πάνο κ(αι) κριθὰρι μουζούρηνα υλε, τα ρ ἀνόνας κ(αι) τλε/¹⁸ παραπάνο. Κ(αι) ψημοσῆταρο μουζούρηνα π. Κεχρὶ μουζούρηνα ξ. Κουκλια μουζούρηνα ζ. Λαθιρι μουζούρηνα ε./¹⁹ Ῥοβη μουζούρηνα ο, τα σαράντα ἀνόνας κ(αι) λ παραπάνο.

Σχόλια:

3: Έν πρότης τόν πύργον ὅς καθῶς εἶνε. — Πρβλ. καὶ «τὸ τσιφλίκιον Ἅγιος Ἰωάννης εἰς τὸ χωρίον Ὁρφανον... μετὰ δωματίων καὶ ἀμπελώνων... καὶ ἔν μέρος μπιστάνι, μίαν οἰκίαν πύργον...», ἢ «τόπον μπιστανίου τεμάχιον ἔν, οἰκία μετὰ πύργου... καὶ λοιπὰ εἶδη», Γ. Κ. Παπάζογλου, Μεταφρασμένα τούρκικα ἔγγραφα τοῦ μετοχίου «Ὁρφάνη» τῆς μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους (1535-1733), Καβάλα 1987, 80, 89. Ὁ πύργος πιθανότατα θὰ πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν παραλία τῆς Κάρυνης, ὅπου ἀπὸ παράδοση ὑπάρχει ὡς σήμερα τοπωνύμιον Πύργος (βλ. καὶ Ἐπιτελικὸ Χάρτη 1:100.000, φύλλο Ροδόλειβος — Στρατονίκη). Εἶναι πιθανὸ νὰ ταυτίζεται μετὸν πύργον τοῦ ἐρεϊπία του ἐνετόπισε τὸ 1966 ἢ Ἐφορεία Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων, ἢ ὅποια καὶ προχώρησε εἰς διερεύνηση τοῦ χώρου· ὁ πύργος χαρακτηρίσθηκε βυζαντινός (: «...ὑπάρχουν τὰ ἐρεϊπία ἐνός βυζαντινοῦ πιθανότατα πύργου»), βλ. Χ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Ἀρχαιοτήτες καὶ μνημεῖα Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, «Ἀρχαιολογικὸ Δελτίο» 30 (1975) (μέρος Β' 2, Χρονικά), 286 (πρβλ. σχετικά καὶ Γ. Κ. Παπάζογλου, ὁ.π., 84-85).

11-15: κ(αι) ἀπόξο τὸ χαγιατή. Ὁ στάβλος... μηκρὸ σταβλοῦ-δὴ. Ἡ ἀχερόνα... Το καλοκερνὸ σπήτη... Τὸ μπιστάνη ὅς καθῶς εἶνε. — Πρβλ. «Τὸ κτήμα αὐτῶν τοῦτο περιέχει οἰκοδομὰς ἀνεργεθίσας παρ' αὐτῶν, ἀποθήκας, ἐργαστήρια, σταύλους, ὑπόστεγα ζώων κτλ. καὶ ἑτέρας τρεῖς οἰκίας διὰ τοὺς εἰς τοὺς κήπους τῆς Μονῆς ἐργαζομένους», ἢ «Τὸ κτήμα ἡμῶν τοῦτο περιέχει... ἀποθήκας, ἐργαστήρια, σταύλους, ὑπόστεγα ζώων, ὑπόστεγα κεινοῦ... καὶ ἑτέρας τρεῖς οἰκίας διὰ τοὺς εἰς τοὺς κήπους τῆς Μονῆς ἐργαζομένους», Γ. Κ. Παπάζογλου, ὁ.π., 84-85 (γιά τὸ μπιστάνι πρβλ. καὶ παραπάνω Σχ. στ. 3).

15: σ(η) καίς ι. — Πρβλ. τὸ φερμάνι τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ ποῦ ἀπευθύνεται στοὺς ἱεροκρίτες τῆς Πράβιςτας (Ἐλευθεροπόλεως) τοῦ 1733, «καὶ τὸ μέρος τοῦτο λέγεται Λιβάδιον, ἐξ ἑβδομήκοντα περίπου στρεμμάτων, περιοριζόμενον ἐξ ἐνός μεθ' ἄλλασαν, ἐξ ἄλλου με μέρος ὅπου ὑπάρχουσι συκαί...», Γ. Κ. Παπάζογλου, ὁ.π., 90· συκίαι στὸ συγκεκριμένον χωρὸν, πολὺ κοντὰ στὸ «βυζαντινὸ πύργον», βρισκόμεναι ἀκόμη καὶ σήμερα (πρὸς τὴν παραλία τῆς Κάρυνης).

2. Φάκ. 10, ἀρ. 3: Χάρτης (μονόφυλλο) 323×215, μελάνη μαύρη, λίγες συντομογραφίαι, λίγες ἀνορθογραφίαι, μικρὲς φθορὲς (στὸ verso διαβάζουμε: «Τοῦ ὀρφανίου Ἐνθῶμιον»). Ἀντίγραφο (;) (Π. Νικολοπούλου-Ν. Οἰκονομίδη, ὁ.π., γιά τὴ σημερινὴ θέση τοῦ ἐγγράφου βλ. ἐπίσης Γ. Κ. Παρραζογλου, ὁ.π.).

α. Ἐπιστολὴ μοναχοῦ σχετικὴ μετὴν πώληση τοῦ Ὁρφανίου (verso)

Περίληψη:

1641

Ἡ ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται στοὺς μοναχοὺς γέρο Θεωνᾶ καὶ κύρ Γεράσιμου, τοὺς ὁποίους καὶ προτρέπει νὰ σκεφθῶν, ἂν συμφέρει, νὰ κάνουν τὸ μετόχι «τουρκικόν» ἐπίσης δίδει ἀδιοφωρες πληροφορίες γιά κοινοὺς γνωστούς καὶ γιά τὸν ἴδιον.

Κείμενο:

Εἰς τοὺς καθ ἑμᾶς τιμίους γέροντ(ας) κ(αι) ἐν Χ(ριστῷ)ῶ³ ἀδελφούς γέρο Θεωνᾶ κ(αι) κύρ Γερασίμω³ αἰσίως κ(αι) ὑγιῶς:⁴+ Λάβετε, ὦ ἀδελφοί κ(αι) συναγομισαί μου, εἰς τὰς θλίψεις κ(αι) κίνδυνα κ(αι) ἕτερον γράμμα τῆς⁵ ἀρχόντισ(ας) κ(αι) ταύτην τὴν ἐνθῆμην, τὰ ἴτοι τοῦ μετοχίου ἂν συμφέρη νὰ τὰ κάμετε⁶ τοῦρμια. Πορεύεσθ(ε),

ἀδελφοί, με προθυμίαν συναγωνίεσθε με τήν/7 προσευχήν κ(αι) τήν παρακάλεσιν πρὸς τὸν Τίμιον Πρόδρομον κ(αι) ὁ θε(ὸς) μεθ' ἡμῶν./8 Εὐρίκα ἀνιψόν τοῦ γέροντος Νεοφύτου κ(αι) πορευόμεθα θε(ὸ)ν θέλοντος κακείθεν πρὸς τὸν γέροντα Φιλάρητον/9 κ(αι) ἐκείθεν τὰ Σέρρας. Κ(αι) εὐχεσθεῖ μου καθὼς ἐγὼ πάντας οἴους ἐβραγνύομαι/10 ἢ αὐτοὶ ἐμὲ ὁ θε(ὸς) συγχωρήσῃ κ(αι) ἐλεήσῃ πάντας.

Σχόλια:

Οἱ Π. Νικολόπουλος - Ν. Οἰκονομίδης δέχονται πῶς ἡ ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται «πρὸς τοὺς ἐν τῷ μετοχίῳ Ὁρφάνι μοναχοὺς (Π. Νικολόπουλου - Ν. Οἰκονομίδης, δ.π., 302) ἀποστολεὺς εἶναι κάποιος μοναχός, ὁ ὁποῖος, ὅταν γράφει τὴν ἐπιστολὴν, βρίσκεται, πιθανότατα, κάπου στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία. Ἐὰν ληφθεῖ ὁμῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Διονυσίου ἐκτελοῦσαν ἀπλὰ ὑπηρεσία στὸ μετόχι, χωρὶς ποσθὸν νὰ λαμβάνουν ἀποφάσεις γιὰ τὴ διαχείρισή του, μάλιστα στὰ χρόνια στὰ ὁποῖα ἀναφερόμαστε, ἡ ὑπηρεσία ἦταν ἐτήσιας διαρκείας. Μᾶς διασώζεται πράξη τοῦ ἱεροδικαστηρίου Πραβίου (:), τοῦ 1636, ὅπου διαβάζουμε σχετικὰ: «...ὁ μοναχὸς Νικόδημος, διαμένων ἐν τῇ καμπούλει Ὁρφάνῃ τῆς ἐπαρχίας Πραβίου... παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ δικαστηρίου ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: "Ἐπειδὴ κατὰ τὴν θρησκευτικὰ μας ἐθίμα ἔληξε ἡ ὑπηρεσία μας ἡ ἐτήσια καὶ προτίθεμαι νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, παρακαλῶ τὸ ἱεροδικαστήριον νὰ μὲ ἐφοδιάσῃ μὲ ἔγγραφον...". Ἐφ' ὅ τὸ δικαστήριον συνέταξε...», Γ. Κ. Παπάζογλου, δ.π., 76.

4-6: κ(αι) ἔτερον γράμμα τῆς ἀρχόντις (ας) κ(αι) ταύτην τὴν ἐνθὺμῃσιν, τὰ ἥτοι τοῦ μετοχίου ἀνσιμφέρη νὰ τα κάμετε τοῦρκιχα.— Ἡ παρούσα ἐπιστολὴ εἶναι σαφὲς πῶς γράφεται μὲ ἀφορμὴ τὸ «ἕτερον γράμμα τῆς ἀρχόντις(ας)» καὶ τὴν πληροφορία ὅτι οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς Διονυσίου σκέφτονται νὰ πωλήσουν ἢ νὰ δώσουν «ἀμανάτι» τὸ μετόχι σὲ Τούρκους· εἶναι λοιπὸν πιθανὸν πῶς ἡ ἐπιστολὴ γράφεται πρὶν ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο γεγονός τῆς παραχώρησης κτημάτων τοῦ μετοχίου στὸν Χατζῆ.

6-7: με τὴν προσευχὴν κ(αι) τὴν παρακάλεσιν πρὸς τὸν Τίμιον Πρόδρομον.— Ὁ Τίμιος Πρόδρομος θεωρεῖται ὁ προστάτης ἅγιος τῆς μονῆς Διονυσίου· μαρτυρεῖται γιὰ τὴ θέση τοῦ Τιμίου Προδρόμου στὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῶν Διονυσιατῶν μοναχῶν βλ. Λαζάρου Μον. Διονυσιατοῦ, Διονυσιατικαὶ διηγήσεις, Ἀθῶς 1988, 11-39 κ.ά..

β. Ἐνθὺμηση γιὰ τὸ μετόχι τοῦ Ὁρφανίου (recto)

Περὶληψη:

1641

Ἀναφέρεται ὅτι τὸ μετόχι δίνεται «ἀμανάτι» στὸν Χατζῆ Μουσταφάγα γιὰ 1.500 γρόσια· γίνεται μιὰ καταγραφή τῆς κινητῆς καὶ ἀκίνητης περιουσίας τοῦ μετοχίου (πύργος, καλοκαιρινὸ σπίτι, ζῶα, μπιστάνι, σοδειὲς δημητριακῶν κ.ά.) ποὺ παραδόθηκε στὰ χεῖρα τοῦ Χατζῆ.

Κείμενο:

Διὰ τὸ μετόχι μας τὸ Ὁρφάνι ὅπου ἐδώσαμεν ἀμανάτι τοῦ Χανζῆ Μουσταφάγας διὰ γρόσια χίλια/8 πεντακόσια μὲ ἦτι κ(αι) ἀνείχε. Ἐν πρώτοις τοῦ ἐπαραδώσαμε τὸν πύργον καθὼ εἶναι. Βον-/9 τζία μεγάλη 10, μικρά 2. Παραβόντια μεγάλα 10, μικρά 4. Πηθάγια 4. Τέντζαρι 1. Μπακρά-/10 τζια 2. Καζάνι 1. Κουκούμι 1. Πυροστιαῖς 2. Λυχνιστάτι 1. Σκάρια 1. Βατράλιον 1. Ταγιά τρα-/11 νὰ 4. Κοπάναις 6. Κόφαις 3. Νεροβάρελα 2. Στενοτζάτια 11. Τυγάγια 2. Ταγιά μικρά 3./12 Δικάλια 4. Τζάπαις 6. Τζηκούρια 9. Παλιοροκόγια 7. Σά-

λαις 6. Γενιά 14. Ζεύλαις 32. Θρονία 3./⁷ Ό φούνος με την κοπάνα με το χάρομα κ(αι) πηρακοτά 38. Άμπάρι 1. Βατράλι 1. Λουρία 8. Κυλά 2./⁸ Σακία 10. Άλέτρια 6. Κόσκυνα 7. Λουμόνια 2. Σπαρτίνας 2. Καρούταις 3. Άμάξια 4. Όργιό⁹ διά το συτάρι με γρεντιαίς 4 κ(αι) άπ' έξω το χαϊάτι. Ό σταύλος με γρεντιαίς 4. Μικρό σταυλοδύι 1. Γα-¹⁰/δούρια 4. Ό άχερόνα με γρεντιαίς 4. Καρπολόγια 2. Λουκάναις 6. Ζηγρός 6. Σήγτες 2./¹¹ Κόλιτρας 1. Τό καλοκερινό σπητή. Βόδια 18, από τά όποία ήττον παλιά 3. Βουβάλια 11. Τό μπο/¹²στανί καθώς είναι στρέματα 5. Όλκιάς 29. Σουκιάς 10. Τό λυνοπάτι. Συτάρι μουζούρια 600./¹³ από τό όποιον ήττον άνόνας μουζούρια 200. Κρυθάρι μουζούρια 335, από τό όποιον ήττον/¹⁴ άνόνας 100. Ό γεμοσύταρον μουζούρια 80. Κεχρλι μουζούρια 60. Κοκία μουζούρια 7. Λαθή-/¹⁵ρια μουζούρια 5. Όρόβι μουζούρια 70, από τό όποιον ήττον άνόνας μουζούρια 30.

ante l. 1: αχμα-^ω

Σχόλια:

Μιά σύγκριση τής κινητής και άκίνητης περιουσίας τοϋ μετοχίου, πού καταγράφεται στό παρόν έγγραφο, με την άνάλογη άναγραφή τοϋ εγγράφου άρ. 2 (τοϋ φακ. 10), άποδεικνύει τά έξής: α) Δέν άναγράφεται στό παρόν έγγραφο «μασιά α», πού αντίθετα καταγράφεται στό έγγραφο άρ. 2, β) Στο παρόν έγγραφο έχουμε άναγραφή 4 πιθαριών, ένώ στό έγγραφο άρ. 2 καταγράφονται 9 πιθάρια, γ) Στο παρόν έγγραφο άναγράφονται δικέλια 4, ένώ στό έγγραφο άρ. 2 καταγράφονται δικέλια 8, δ) Ό στάβλος στό παρόν έγγραφο εμφανίζεται νά έχει 4 γρεντιές, ένώ στό έγγραφο άρ. 2 έχει 19, ε) Τό ίδιο και ή άχερόνα, στό παρόν έγγραφο έχει 4, έπίσης, γρεντιές, ένώ στό έγγραφο άρ. 2 εμφανίζεται νά έχει 9, στ) Τέλος, κάποια διαφορά εμφανίζεται νά ύπάρχει στις άναφορές στην ποσότητα τοϋ κριθαριού, στό παρόν έγγραφο διαβάζουμε «Κρυθάρι μουζούρια 335», ένώ στό έγγραφο άρ. 2 «Κριθάρι μουζούρια υλε»· τό ίδιο και στην άναφορά στην ποσότητα τοϋ ροβιού, στό παρόν έγγραφο διαβάζουμε «Όρόβι μουζούρια 70, από τό όποιον ήττον άνόνας μουζούρια 30», ένώ στό έγγραφο άρ. 2 «Όρόβι μουζούρια ο, τά σαράντα άνόνας».

1-2: έδώσαμεν άμανατι τοϋ Χανζή Μουσταφάγας διά γρόσια χίλια πεντακόσια. — Πρβλ., γιά την άξία ένός γροσίου, Γ. Κ. Παπάζογλου, ό.π., 43-44, όπου και βιβλιογραφία· άξίζει νά προσέξουμε ότι ή περιουσία τοϋ μετοχίου δίδεται στον Χατζή Μουσταφάγα ώς «άμανάτι» γιά τά συγκεκριμένα 1.500 γρόσια, πού πιθανότατα δόθηκαν από τον Χατζή στους μοναχούς ώς δάνειο (ή πάλι πιθανό είναι ή περιουσία νά δίδεται ώς παρακαταθήκη γιά την άποπληρωμή αντίστοιχου χρέους).

Λεξιλόγιο

- άνώνα, ή = λατ. annona, σοδειά ετήσια-άποταμειωμένη (άγοραία τιμή καρπών).
- βουτσι, τό = μεσν. βουτσιν-βουτσιον, βυτίον (λατ. butta), βαρέλι.
- γενί, τό = ύνι, ύνιον (ύνιον), άρχ. ύν(ν)ις, σιδερένιο άκρο τοϋ άρότρου.
- γρεντιά, ή = γραντιά, γρηντιά, τά ξύλινα όριζόντια δοκάρια πού συγκρατοϋν τή στέγη (ή λέξη «έν χρήσει» ώς σήμερα στα χωριά τής Άνατολικής Μακεδονίας).
- δικέλλα, ή = κοιν. δικέλλι, σιδερένιο σκαπτικό έργαλείο, κυρίως άμπελώνων, με δύο «δόντια» (διχαλο).
- δουκάνα, ή = χοντρό ξύλο τό όποιο έσύρετο από τά άλογα κατά τή διαδικασία

- δριμόνι, τὸ = τοῦ ἀλωνίσματος τῶν δημητριακῶν, πρβλ. δοκάνι, δοκός.
- ζεύλα, ἡ = πρβλ. δρεμόνι, δερμόνι καὶ δρομόνι, εἶδος κόσκινου μὲ μεγάλες ὀπές γιὰ τὸ καθάρισμα τῶν δημητριακῶν (καὶ ἀρολόγος).
- θρονίον, τὸ καρπολόγος, ὁ = ρῆμ. ζεύω, μέρος τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἀρότρου χρήσιμο στὸ «ζέψιμο» τῶν βοδιῶν, ἀρχ. ζεύγη (πρβλ. καὶ ζευλόσκινο, ζευλόλοуро).
- καρρούτα, ἡ = μεσν. θρονίον, θρονίον (ἀρχ. θρόνος), τὸ κάθισμα.
- κοπάνα, ἡ = ἐργαλεῖο γεωργικὸ «πρὸς ἐκκοπὴν ὀπωρῶν».
- κουκούμι, τὸ κόφα, ἡ = ἄλβ. karrutë, σλαβ. koryto, σκάφη, βλ. καὶ κορύτα (στὰ χωριά τῆς Ἐσθονίας καὶ τῆς Βουλγαρίας ὡς σήμερα καρροῦτες, οἱ λεκάνες γεωργικὰ καὶ τὰ βαρέλια γιὰ τὸ πάτημα τῶν σταφυλιῶν).
- κύλιτρας, ὁ = ξύλινη σκάφη γενικὰ καὶ εἰδικότερα ἢ ξύλινη σκάφη τοῦ ζυμώματος τοῦ ψωμοῦ (ρῆμ. κοπανᾶ).
- λαθούρι, τὸ ληνός, ὁ = λατ. cucuma, μεσν. κουκούμιν-κουκούμιον, ἢ χύτρα.
- μουζούρι, τὸ = μεγάλο καλάθι, τὸ κοφίνι.
- μουζούρι, τὸ = πέτρινος κύλινδρος ποῦ ἐχρησιμοποιεῖτο στὴν ἰσοπέδωση χώρων, κυρίως τοῦ χώρου τοῦ ἀλωνιοῦ (ἀρκετὲς παρόμοιες πέτρες συναντοῦμε ὡς σήμερα νὰ χρησιμεύουν γιὰ πεζούλια στὶς εἰσόδους τῶν σπιτιῶν στὰ χωριά τῆς Δράμας).
- μουζούρι, τὸ = μεσν. λαθούριν-λαθούριον (ἀρχ. λάθυρος), εἶδος φυτοῦ.
- μουζούρι, τὸ = πατητήρι (ἀρχ. ληνός), ληνοπάτι καὶ μπάτος.
- μουζούρι, τὸ = μέτρο δημητριακῶν (καὶ ἄλλων ξηρῶν καρπῶν), σὲ χρῆση κυρίως στὴν Κρήτη.
- μουζούρι, τὸ = τουρκ. bakrac, χάλκινο σκευὸς (ἀγγεῖο).
- μουζούρι, τὸ = ἄγνωστη ἢ λέξη σήμερα στὰ χωριά τῆς Ἐσθονίας, τουρκ. örgü, πλέγμα, örgüme, πλεκτός, κτιστός, πιθανότατα ὑπονοεῖται κτιστός ἐστεγασμένος χώρος γιὰ τὴ συλλογὴ τῶν δημητριακῶν.
- μουζούρι, τὸ = κοινῶς καδί, ξύλινος κάδος μεταφορᾶς νεροῦ ἢ σταφυλιῶν (ἢ λέξη ὡς σήμερα εἶναι σὲ χρῆση στὴν Θάσο).
- μουζούρι, τὸ = πινάκι+ωτή, ξύλινο μακρὸ σκευὸς μὲ χωρίσματα ὅπου ἐτοποιεῖται τὸ ζυμωμένο ψωμί γιὰ νὰ μεταφερθεῖ στὸ φούρνο.
- μουζούρι, τὸ = πρβλ. καὶ πυροεστία, κυκλικὸς ἢ τριγωνικὸς σιδερένιος τρίποδας ποῦ ἐχρησιμοποιεῖτο στὴν ἀναμμένη φωτιά γιὰ νὰ βαστάζει τὰ διάφορα σκευή.
- μουζούρι, τὸ = εἶδος δημητριακοῦ (ἀρχ. ὀρόβιον, ὑποκ. τοῦ ὄροβος).
- μουζούρι, τὸ = ἡ «ἐκ τοῦ σπάρτου»; (σπάρτον, θαμνώδες φυτὸ ποῦ χρησιμοποιεῖται στὴν κατασκευὴ σαρώθρων καὶ εἰδῶν πλεκτικῆς).
- μουζούρι, τὸ = ξύλινο ἐργαλεῖο ποῦ ἐχρησιμοποιεῖτο στὴ διαδικασία τοῦ ἀλωνίσματος (ἄλλου σуртάρес, ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἓνα ὀριζόντιο σανίδι πλάτους 5-10 ἐκ., καὶ μήκους ὡς 80 ἐκ., ποῦ ἔφερε στὸ κέντρο μιὰ ὀπὴ ὅπου προσαρμοζόταν ἓνα μακρὸ ξύλο γιὰ τὴ χρῆση τοῦ ἐργαλείου ἀπὸ τὸν ἀρότη).
- μουζούρι, τὸ = τουρκ. hayat, ἐστεγασμένος, ἀνοικτός ἀπὸ μιὰ μεριά, συνήθως, χώρος, διάδρομος.
- μουζούρι, τὸ = μεσν. χάρκωμα (ἀρχ. χάλκωμα, χαρκωμάτας καὶ χαλκωμάτας), χάλκινο ἀγγεῖο.